

דעתן זמן בין השמשות רבינו תנן

אריאל
תשובה

(11) תוס' ל"א ע"ב

הבט תשובת דמסקיה החמה עד הלילה לכת אלא תלמי רביעי מיל ודי יאודה נוסיה בספרים כתיבין חי סביה סמח (17:1) סבר דמסקיה החמה עד ליל הסוכים ארבע מילין וליל הסוכים לילה הוא כדלחזקין כרס ע"ק דספרים (17:1) (כ"ג) ודמסקיה קרא (סביה ד) ולחמט עושם כמלכא וכו' דמניה ע"ק כמ"ב דפ"ג (17:1) דמסקיה סביה ימחא סוף ולחמט ר"ח דהסם יידי בחולת שקיעה והיא מתיקת מסוף שקיעה אחר אכנסה חמה בעובי הקרקע ליל

(1) תוס' ל"א ע"ב (ד"ה)

(2) ע"ד א"ר ס' רס"א (ד"ה)

(3) ל"א ע"ב

(4) דבור הלכה (ע)

(5) ע"ד ר"ח

(6) א"ר ע"ב (ל"א ע"ב)

(7) ע"ד א"ר ס' רס"א (ד"ה)

* ושיעור זמן בין השמשות הוא (כג) ג' רבעי מיל שהם מהלך (ו) אלף ות"ק אמות * (כד) קודם הלילה.

(8) ל"א ע"ב

(כ) נערך רבע שעה. והנה הש"ע הזכיר בעיקר זה דעת ר"מ וסייעחו אכל הרבה מהראשונים ס"ל וגם הגר"א הסכים לשיטתם דה"ש מחיל חיכך אחר תחלת השקיעה היינו משעה שהחמה נחכסה מעיינו ומשך זמנו כדי ג' רבעי מיל ואח"כ נסמך לו יוצאין הג' כוכבים בינונים והוא לילה מה"מ לכל דבר. ולפ"ו יש לחבר מאד שלא לעשות מלאכה אחר שהחמה נחכסה מעיינו ואפילו מלאכה מזהה כגון הדלקת הנרות לסעודת שבת ג"כ יזהר מאד לגמור הדלקתם קודם שתשקע החמה דלא"כ הוא בכלל דה"ש ועיין לעיל בסק"ו. ולכתחלה אין להמתין עד הרגע האחרון רק יקדים הדלקתם משעה שהשמש נראשי האילנות כדלקמן ומי שמחמיר על עצמו ופורש עצמו ממלאכה ח"י שעה או עכ"פ שליש שעה קודם שקיעה אשרי לו דהוא יוצא בזה (כח) ידי שיטת כל הראשונים. ולענין מוצ"ש עיין בבה"ל שבארנו בשם הפוסקים דלכ"ע השעור דג' רבעי מיל משחכה לפי הזמן והמקום ולא נאמר זה בגמרא אלא באוסף בכל זמן ויסן ומשרי שהימים והלילות ש"ס ובמקומותינו שנוטה לזר לפון העולם מחאריך הרבה יותר ע"כ יש ליזהר מאד שלא לעשות מלאכה במוצ"ש אף שנתאחר זמן רב אחר השקיעה עד שיראו ג' כוכבים קטנים וכדלקמן בסיומן דל"ג ס"ב ועי"ש במ"ב ובה"ל:

(9) ד"ה (ע)

... ולדעת ר"מ יצאין להמתין במוצ"ש מלעשות מלאכה עד זמן ד' מילין שהוא עכ"פ שיעור שעה וחומש שעה החמלה השקיעה שלדעתו או זמן יוצא ג' כוכבים בינונים וכוון לכתחלה ללאח דעת ר"מ וכל הני רעותא המפיקים בשיטתו שלא לעשות מלאכה במוצ"ש עד שישלם השעור דד' מילין ועיין מה שכתבנו לקמן בסיומן דל"ג בבה"ל ד"ה עד בסוף הדבור מש"כ שם.

(10) ע"ד ר"ח

ובמצא שלשיטת רבינו תם יש שתי שקיעות, השקיעה ראשונה

הוא כשנתכסה החמה מעיינינו, והשקיעה שניה הוא כשמהלך אחריו הכיפה ואינה מאדמת עוד את פני הרקיע.

והנה לפ"ז בשקיעה הראשונה כשנתכסה מעיינינו עדיין יום גמור הוא עד שקיעה שניה שהוא התחלת בין השמשות. ושקיעה שניה, שהוא 3/4 מיל אחר שקיעה ראשונה [שהוא 58% דקות לפי שיטת המחבר כהילוך מיל], הוא תחלת בין השמשות האמיתי. ובין השמשות עצמה הוא 1/4 מיל, שהוא 13% דקות, נמצא משעה שהחמה נתכסה מעיינינו עד צאת הכוכבים הוא ד' מילין שהוא 72 דקות.

(11) א"ר ע"ב (ל"א ע"ב)

(א) שיטת הפמ"ג - 72 דקות אחר שנתכסה החמה מעיינינו בכל מקום בעולם ובכל זמן בשנה.

9. המנהג ברוב המקומות שנוהגים כשיטת רבינו תם הוא להמתין 72 דקות בכל מקום ובכל זמן וכשיטת הפרי מגדים. ה"חפץ חיים" כתב בתשובה הנדפסה בספר אבני שהם וז"ל שזהו מנהג בכלל ישראל שאפילו בימות הקיץ אין ממתנינים במוצאי שבת רק ד' מילין ולא שעות זמניות, ורק בבית הכנסת של מינסק וכן הגאון מבריסק מנהגו להמתין שעות זמניות אבל כלל ישראל אין מחמירים בזה עכ"ל.